

TÖRVÉNY KÉSZÜL AZ OKTATÁSRÓL

A parlament asztalára került az oktatási törvénytervezet ikszedik változata. Ez is azon törvények közé tartozik, amely közvetlenül érint szinte mindenkit az országban.

A jövő az ifjúság mai nevelésében fogalmazódik meg és teljesül majd be. Talán éppen ez indokolja, hogy a politika minden irányzata érdekelt a törvényi szabályozás alakításában.

Különböző ideológiák mentén szerveződő közösségek is igényt tartanak az iskolákra, vagy azok befolyásolására. (Az egyházak kétezeret igényelnek vissza a kereken ötezer iskolából). A közel 100 paragrafust tartalmazó tervezet minden részletére nem térhetek ki, s nem is lenne célszerű. Helyette elsősorban az általános problémáknak tekintett kérdéskörrel és a településünket érintő néhány várható hatásával foglalkozom.

A tervezet kimondja, hogy a közoktatás feladatának ellátásáról az állam köteles gondoskodni, részben közvetlenül, nagyobb részt az önkormányzatokon keresztül, vagy egyéb megbízás és megállapodás alapján. Ez azt jelenti, hogy iskolát alapíthat és fenntarthat az állam, az önkormányzatok, az egyházak, különféle alapítványok, közösségek és magánszemélyek. Az állam költségvetési támogatással vesz részt az iskolák fenntartásában.

Foglalkozik a tervezet az iskolai oktatás tartalmi megújításának kérdésével is. A tizedik évfolyam végéig elérendő műveltségi szintet és köröket a *Nemzeti Alaptanterv (NAT)* tartalmazza. (A NAT-tal kapcsolatos bizonytalanságokat jelzi, hogy negyedik változata került papírkosárba.)

Ezt egészítik ki a helyi tantervek, amelyeket az iskolák, a pedagógusok maguk készíthetnek.

A tervezet kiterjeszti és általánossá teszi a tankötelezettséget 16 éves korig. A 10. évfolyam elvégzése után a tanulók alapvizsgát tehetnek, amely feljogosítja őket szakmai képzésben való részvételre.

A középiskolában tanulók alapvizsgát, vagy később érettségi vizsgát tehetnek. Felsőfokú képzésre csak érettségi vizsga után lehet bejutni.

Alapvetően átalakul a magyarországi iskolaszervezet a tervezet elfogadása esetén. Az általános iskola 10 osztályos, a középiskola négy, hat és nyolc osztályos, kivételes esetben két osztályos is lehet. Az általános iskola 9. és 10. évfolyama alsó középiskolának felel meg. Az általános iskolából negyedik, hatodik, nyolcadik és esetenként tizedik osztály elvégzése után mehet középiskolába a tanuló.

Azt hiszem, hogy a legáltalánosabb kérdések ezek a tervezetből, amelyek ismerete fontos az érintettek számára, valamint a tervezettel kapcsolatos észrevételeim taglalásához.

Melyek a kritikus pontok?

A közoktatási intézmények finanszírozása

Az intézményeket részben az állam éves költségvetésében elkülönített központi támogatásból, részben a fenntartók által biztosított hozzájárulásokból, valamint az intézmények saját bevételeiből kell működtetni, fenntartani. A tervezet egyértelműen kimondja, hogy a központi támogatásnak az intézmények dolgozóinak bérét kell fedezni. Ez a passzus egyértelművé teszi, hogy az egyéb költségeket a krétától a számítógépig, a seprűtől a tetőjavításig a fenntartója állja. *Az állam tehát fizeti a pedagógust a pedellust (persze megszorításokkal), de abban, hogy miből, mivel és hol tanul a diák, már nem vesz részt.* Az eltérések nagyok lehetnek és lesznek. Vannak ugyanis gazdagabb fenntartók (jobb körülmények között lévő önkormányzatok, alapítványok stb.), és vannak szegény, hátrányos helyzetűek.

Hozzájárulhat az iskolák fenntartásához a szülő is. Létrehozhatnak alapítványokat, vagy megvásárolhatnak az iskolától a kötelezően előírt és ingyenes szolgáltatáson túl egyéb foglalkozási formákat. Egyik helyen az oktatás feltételei kiválóak

lesznek, míg a másik helyen esetleg nyomorúságosak.

A tervezet a dolgozók bérének központi finanszírozására vonatkozóan is tartalmaz korlátokat. Szabályozza az osztálylétszámokat (1-3. osztály 20 fő, 4-6. osztály 22 fő, 7-10. osztály 26 fő), a tanítási órák heti mennyiségét, és az ehhez kiszámított dolgozói létszám bérét biztosítja. A létszámoktól történő eltérést kisebb mértékben csak a kistélepeleken enged meg.

Eddig volt lehetőség a lassabban haladó, hátrányosabb helyzetű gyerekek számára kislétszámú osztályokat fenntartani, a 20-22 tanulóval kialakult osztályokat 8. osztály végéig elvinni. A törvény kényszere következtében az iskola többször felborítja a kialakult osztályok összetételét, összevon osztályokat, esetleg átküld, vagy átkér másik iskolából tanulókat, hogy az átlaglétszám meglegyen, és dolgozóit ki tudja fizetni.

A kialakult osztálykeretek felborulását elősegíti a középiskolába átiratkozó gyerekek távozása a negyedik, hatodik és nyolcadik osztály esetén.

Egy másik lehetőség szerint a szülők anyagi hozzájárulásával megtermetik a kislétszámú osztályok fenntartásának, a hatékonyabb nevelés érdekében egyes tantárgyak esetében (pl. idegennyelvek) a csoportbontás, valamint szakkörök, tanfolyamok indításának feltételeit.

A pedagógiai indokolt kiscsoportos foglalkozás, tehetséggondozás és felzárkóztatás piacosítása csak ott lesz eredményes, ahol erre van fizetőképesség kereslet.

Az iskolaszervezet átalakítása

A törvénytervezet az eddig egymásra épülő oktatási fokozatokat egymással fedésbe hozza. Az általános iskolát felemeli 10 évfolyamra, amely az alapvizsgára készít fel. Ugyanerre felkészíthet a középiskola is. (Alapvizsgát azoknak célszerű letenni, akik nem jutnak el az érettségigüig).

A tervezet szerint az általános iskolai képzés nem különül el teljesen a középiskolaitól, a tanuló 4., 6., vagy 8. osztály után – kivételesen 10. osztály után – átmehet középiskolába, ahol a 10. osztály végéig ugyanazt tanulja a közismereti tantárgyak keretében, mint az általános iskolában.

A középiskolák – gimnáziumok és szakközépiskolák – minden bizonnyal törekedni fognak arra, hogy minél előbb elszívják az általános iskolából a legjobbakat (máris több mind hármoda jelezte, hogy 8, vagy 6. osztályos középiskolává kíván átalakulni). Ez létérdekük is, időben biztosítják a megfelelő tanulólétszámot, ami alapja az anyagi támogatásnak.

Ennek több veszélye is van.

– Nem a színvonalasabb képzés, hanem az állami dotáció megszerzése lesz az elsődleges cél a korai beiskolázással.

– A jelenleginél korábban kényszeríti a gyereket és a szülőket a pályaválasztásra. A középiskolába történő biztosabb bejutása érdekében nem várják meg legalább a 8. osztály elvégzését, ha lesz lehetőségük 4, vagy 6. osztály után megtörténi a beiratás a gimnáziumba, vagy szakközépiskolába.

– Különösen nehéz helyzetbe kerülnek a kistélepelesek iskolái, ahonnan ugyancsak a biztosabb továbbtanulás érdekében korán elvándorol a gyerekek jó része, a maradékkal pedig a finanszírozás szabályai miatt nem tud mit kezdeni a helyi önkormányzat. Ez is a körzetesítés egyik módja.

– A korai beiskolázás miatt kevesebb gyerek jut be a középiskolákba. Példaként a palotai gimnázium 12. osztálynyi gyereket tud elhelyezni. (Ennyi tanterme van).

Ez most évfolyamonként 3-3. osztály. Ha 6. osztály után felveszi a gyerekeket, egy évfolyamból már csak 2. osztály fér be.

(folytatás a negyedik oldalon)